

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 9. októbra 2008*

Vo veci C-239/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Litva) z 8. mája 2007 a doručený Súdnemu dvoru 14. mája 2007, ktorý súvisí s konaním týkajúcim sa kontroly ústavnosti začatým zo strany

Julius Sabatauskas a i.,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, U. Løhmus a P. Lindh (spravodajkyňa),

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

* Jazyk konania: litovčina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 24. apríla 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- J. Sabatauskas a i., v zastúpení: G. Kaminskas, advokatas,

- litovská vláda, v zastúpení: D. Kriauciūnas a R. Mackevičienė, splnomocnení zástupcovia,

- talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- fínska vláda, v zastúpení: J. Heliskoski a A. Guimaraes-Purokoski, splnomocnení zástupcovia,

- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: B. Schima a A. Steiblyté, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 12. júna 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

- ¹ Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211, a oprava Ú. v. EÚ L 16, 2004, s. 74, ďalej len „smernica“).

- ² Tento návrh bol predložený v rámci sporu vedeného na Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (ústavný súd Litovskej republiky), na ktorý sa obrátili pán Sabatauskas a i., členovia litovského parlamentu, s požiadavkou preskúmania ústavnosti článku 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii, v znení zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 (Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas č. IX-2307, Žin., 2004, č. 107-3964).

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Článok 1 smernice znie:

„Táto smernica stanovuje spoločné pravidlá výroby, prenosu, distribúcie a dodávky elektrickej energie. Ustanovuje pravidlá týkajúce sa organizácie a fungovania elektroenergetického odvetvia, prístupu na trh, kritériá a postupy platné na vyhlasovanie výberových konaní a udeľovanie povolení a na prevádzku sústav.“

4 Odôvodnenia č. 2, 4 až 7, 13, 15 a 17 znejú takto:

„(2) Skúsenosti pri vykonávaní tejto smernice [Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3)] ukazujú prínosy, ktoré môžu plynúť z vnútorného trhu s elektrickou energiou, čo sa týka vyššej efektívnosti, zníženia cien, vyšších štandardov služieb a zvýšenej konku-

rencieschopnosti. Napriek tomu zostávajú závažné nedostatky a možnosti pre zlepšenie fungovania trhu, predovšetkým sú potrebné konkrétne opatrenia na zabezpečenie rovnakých podmienok vo výrobe a zníženie rizík dominantného postavenia na trhu a koristníckeho správania zabezpečujúce nediskriminačné prenosové a distribučné tarify prostredníctvom prístupu do siete na základe taríf uverejnených pred nadobudnutím ich platnosti...

...

- (4) Slobody, ktoré zmluva [ES] zaručuje európskym občanom — voľný pohyb tovaru, slobodu poskytovať služby a slobodu usadiť sa — sú jedine možné na úplne otvorenom trhu, ktorý umožňuje všetkým zákazníkom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom slobodný výber svojich zákazníkov.

- (5) Hlavné prekážky pri dosahovaní plne fungujúceho a konkurenčného vnútorného trhu sa okrem iného týkajú záležitostí prístupu do siete, záležitostí taríf a rozdielných stupňov otvorenosti trhu medzi členskými štátmi.

- (6) Kvôli fungovaniu hospodárskej súťaže musí byť prístup do siete nediskriminačný, transparentný a za spravodlivú cenu.

- (7) S cieľom dobudovať vnútorný trh s elektrickou energiou je rozhodujúci nediskriminačný prístup prevádzkovateľa prenosovej alebo distribučnej sústavy do siete. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže pozostávať z jedného alebo viacerých podnikov...

...

- (13) Mali by sa prijať ďalšie opatrenia na zabezpečenie transparentných a nediskriminačných taríf pre prístup do sietí. Tieto tarify by sa mali uplatňovať na všetkých užívateľov sústavy na nediskriminačnom základe.

...

- (15) Existencia účinnej regulácie vykonávanej jednou alebo viacerými národnými regulačnými úradmi je dôležitým faktorom v zaručení nediskriminačného prístupu do siete. Členské štáty určujú funkcie, príslušnosť a správnu právomoc regulačných úradov. Je dôležité, aby regulačné úrady vo všetkých členských štátoch mali rovnakú minimálnu príslušnosť. Tieto úrady by mali mať príslušnosť stanovovať alebo schvaľovať tarify alebo prinajmenšom metodiky tvoriace základ pre výpočet prenosových a distribučných taríf. S cieľom zabrániť nejasnostiam a nákladným a časovo náročným sporom by sa tieto tarify mali uviesť do platnosti pred svojím vstupom do platnosti.

...

- (17) S cieľom zabezpečiť efektívny prístup na trh pre všetkých účastníkov na trhu, vrátane novovstupujúcich účastníkov, sú potrebné nediskriminačné náklady zohľadňujúce mechanizmy na vyrovnávanie nerovnováhy. Hneď ako trh s elektrickou energiou dosiahne dostatočnú likviditu, toto by sa malo dosiahnuť ustanovením transparentných trhovo založených mechanizmov pre dodávku a nákup elektrickej energie potrebnej v rámci požiadaviek bilančných mechanizmov na vyrovnávanie nerovnováhy. V prípade neprítomnosti takéhoto likvidného trhu by mali národné regulačné úrady hrať aktívnu úlohu pri zabezpečení toho, aby tarify na vyrovnávanie nerovnováhy neboli diskriminačné a odrážali náklady. Zároveň by sa mali zabezpečiť náležité stimuly na vyrovnávanie dodávky a odberu elektrickej energie tak, aby nebola ohrozená sústava.“

- 5 Článok 2 smernice s názvom „Vymedzenie pojmov“ uvádza:

„Na účely tejto smernice:

...

3. ‚prenos‘ znamená prepravu elektrickej energie v prepojenej sústave veľmi vysokého napätia a vysokého napätia s cieľom jej dodávky konečným zákazníkom alebo distribútorom, avšak nezahŕňa dodávku;

...

5. ‚distribúcia‘ znamená prepravu elektrickej energie vo vysokonapäťových, strednonapäťových a nízkonapäťových distribučných sústavách s cieľom jej dopravy k zákazníkovi, avšak nezahŕňa dodávku;

...

7. ‚zákazníci‘ znamená veľkoobchodných a koncových zákazníkov elektrickej energie;

...

9. ‚koncoví zákazníci‘ znamená zákazníkov, ktorí nakupujú elektrinu pre svoju vlastnú spotrebu;

10. ‚zákazníci z radov domácností‘ znamená zákazníkov nakupujúcich elektrinu pre svoju vlastnú spotrebu v domácnosti, okrem obchodných a profesionálnych činností;

...

12. ‚oprávnění zákaznící‘ znamená zákazníkov, ktorí môžu slobodne nakupovať elektrinu od dodávateľa, ktorého si vyberú v zmysle článku 21 tejto smernice;

...

18. ‚užívatelia sústavy‘ znamená akékoľvek fyzické alebo právnické osoby, ktoré dodávajú prenosovej alebo distribučnej sústave, alebo ktorých tieto sústavy zásobujú;

19. ‚dodávka‘ znamená predaj vrátane ďalšieho predaja elektrickej energie zákazníkom;

...“

⁶ Z článku 21 ods. 1 písm. c) smernice vyplýva, že od 1. júla 2007 členské štáty musia zabezpečiť, aby sa všetci klienti stali oprávnenými zákazníkmi v zmysle smernice.

- 7 Článok 3 smernice s názvom „Povinnosti služby vo verejnom záujme a ochrana zákazníka“ stanovuje:

„...“

3. Členské štáty zabezpečia, aby všetci zákazníci v domácnostiach, a ak to členské štáty uznajú za vhodné, aj malé podniky (predovšetkým podniky s menej ako 50 zamestnancami a s ročným obratom alebo súvahou nepresahujúcou 10 miliónov eur) využívali univerzálnu službu, čo znamená na svojom území právo na dodávku elektrickej energie v stanovenej kvalite za primerané, jednoducho a jasne porovnateľné a transparentné ceny. Na to, aby členské štáty zabezpečili nariadenie o univerzálnej službe, môžu určiť dodávateľa poslednej inštancie. Členské štáty uložia distribučným spoločnostiam povinnosť pripojiť zákazníkov do svojej siete za podmienok a pri dodržaní taríf stanovených v súlade s postupom ustanoveným v článku 23 ods. 2. Žiadne ustanovenie tejto smernice nebráni členským štátom, aby posilňovali trhovú pozíciu domácich malých a stredných zákazníkov podporovaním možností dobrovoľného združovania sa pre zastupovanie tejto kategórie zákazníkov.

Prvý pododsek sa vykonáva transparentným a nediskriminačným spôsobom a nebráni otváraniu trhu ustanovenému v článku 21.

...“

8 Článok 5 smernice s názvom „Technické pravidlá“ stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia zariadenie kritérií technickej bezpečnosti a vypracovanie a uverejnenie technických pravidiel stanovujúcich minimálne technické konštrukčné a prevádzkové požiadavky pre pripájanie do sústavy výrobných zariadení, distribučných sústav, priamo pripojených zariadení zákazníkov, okruhov prepojení a priamych vedení. Tieto technické pravidlá zabezpečia vzájomnú prevádzkyschopnosť sústav a majú byť objektívne a nediskriminačné...“

9 Článok 20 smernice s názvom „Prístup tretích strán“ stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia zavádzanie systému prístupu tretích strán do prenosových a distribučných sústav na základe uverejnených taríf uplatniteľných u všetkých oprávnených zákazníkov a uplatňovaných objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy. Členské štáty zabezpečia, aby tieto tarify alebo metodiky, na základe ktorých sa vypočítavajú, boli schválené pred tým, ako nadobudnú účinnosť v súlade s článkom 23, a aby sa tieto tarify a metodiky – pokiaľ sa schvaľujú iba metodiky – uverejňovali pred tým, ako nadobudnú účinnosť.“

2. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže odmietnuť prístup tam, kde mu chýba potrebná kapacita. Pre takéto odmietnutia musia byť uvedené náležité opodstatnené dôvody, najmä vzhľadom na článok 3. V prípade odmietnutia prístupu členské štáty zabezpečia, pokiaľ je to vhodné, aby prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy poskytol príslušné informácie o opatreniach, ktoré budú potrebné pre posilnenie siete. Strane, ktorá takéto informácie žiada, môže byť vyúčtovaný primeraný poplatok odrážajúci náklady na poskytnutie takýchto informácií.“

10 Článok 23 smernice s názvom „Regulačné úrady“ stanovuje:

„1. Členské štáty poveria jeden alebo viacero príslušných orgánov funkciou regulačných úradov. Tieto úrady sú plne nezávislé od záujmov elektroenergetického priemyslu. Prostredníctvom uplatňovania tohto článku sú zodpovedné minimálne za zabezpečenie nediskriminačnej efektívnej hospodárskej súťaže a účinného fungovania trhu, pričom monitorujú najmä:...

c) čas, ktorý potrebujú prenosové a distribučné podniky na vykonanie pripojení a opráv;

...

f) podmienky a tarify za pripájanie nových výrobcov elektrickej energie tak, aby zaručovali, že sú objektívne, transparentné a nediskriminačné, najmä berúc v plnej miere do úvahy náklady a zisky rôznych technológií obnoviteľných zdrojov energie, distribuovanej výroby a kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie;

...

2 Regulačné úrady sú zodpovedné za stanovovanie alebo schvaľovanie minimálne metodík používaných na výpočet alebo stanovenie podmienok, a to pred tým, ako nadobudnú účinnosť pre:

- a) pripojenie a prístup do národných sietí, vrátane taríf za prenos a distribúciu. Tieto tarify alebo metodiky dovoľujú potrebné investície v sieťach takým spôsobom, ktorý umožňuje, aby tieto investície zabezpečili prevádzkyschopnosť sietí;

...“

Vnútroštátna právna úprava

- 11 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že 1. júla 2004 prijal litovský parlament zákon č. IX-2307, ktorým bol zmenený a doplnený zákon o elektrickej energii. Cieľom zákona č. IX-2307 predovšetkým bolo prebrať smernicu do vnútroštátneho práva. Tento zákon nadobudol účinnosť 10. júla 2004.

- 12 Článok 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii v znení zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 znie takto:

„Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zaistí, aby podmienky na pripojenie zariadení výrobcov elektriny, prevádzkovateľov distribučnej sústavy a zákazníkov do prenosovej sústavy boli v súlade so zákonom a neboli diskriminačné. Zariadenie zákazníka bude pripojené k prenosovej sústave len pod podmienkou, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietne na základe doložených technických alebo prevádzkových požiadaviek pripojiť k distribučnej sústave zariadenie zákazníka, ktoré sa nachádza na zásobovacom území vymedzenom v licencii prevádzkovateľa distribučnej sústavy.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 13 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že v Litve sú zariadenia väčšiny zákazníkov odoberajúcich elektrickú energiu, t. j. spotrebiteľov elektrickej energie, pripojené k distribučným sústavám prevádzkovaným dvoma prevádzkovateľmi tohto typu sústavy. Títo dvaja prevádzkovatelia sú hlavnými užívateľmi prenosových sústav. Okrem toho päť spoločností spravuje lokálne distribučné sústavy určené na uspokojenie ich vlastných potrieb a potrieb obyvateľstva v obmedzených územných

oblastiach. Napokon šesť spoločností riadiacich priemyselné podniky je pripojených priamo do prenosových sústav. Tieto pripojenia vznikli ešte v čase existencie ZSSR, teda v čase, keď neexistoval rozdiel medzi výrobou, prenosom a distribúciou elektrickej energie. Z toho vyplynulo, že niektorí spotrebitelia elektrickej energie zostali pripojení na zariadenia týchto priemyselných podnikov a že ich zásobovanie závisí od technických a finančných kapacít týchto podnikov.

- 14 V dôsledku zmeny zákona o elektrickej energii na základe zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 a najmä jeho článku 15 ods. 2 si noví zákazníci nemôžu slobodne zvoliť typ sústavy, do ktorej pripoja ich zariadenia a musia sa pripojiť do distribučnej sústavy. Dotknutý zákazník môže svoje zariadenia pripojiť do prenosovej sústavy len v prípade, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietne pripojenie do svojej sústavy z dôvodu technických alebo prevádzkových obmedzení.
- 15 Skupina poslancov sa obrátila na Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas s návrhom na preskúmanie súladu článku 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii v znení zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 s ústavou. Tento súd pripomína, že podľa článku 102 ústavy je poverený kontrolovať súlad zákonov s uvedenou ústavou. Upresňuje, že návrh môže podať aj skupina poslancov. V rámci preskúmania ústavnosti zákona súd rozhoduje o spore medzi navrhovateľom alebo navrhovateľmi a orgánom, ktorý sporný zákon prijal, t. j. litovským parlamentom. Jeho rozhodnutia sú nenapadnuteľné.
- 16 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas upresňuje, že podľa ústavy tvoria právne normy Európskej únie súčasť právneho poriadku Litovskej republiky a že v prípade, keď takáto právna norma vyplýva zo zakladajúcich zmlúv Únie, sú takéto právne normy priamo uplatniteľné a v prípade rozporu právnych noriem majú právne normy Únie prednosť pred vnútroštátnou právnou normou. Keďže smernica bola prijatá na základe článkov 45 ES, 55 ES a 95 ES, vnútroštátny súd sa domnieva, že článok 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii v znení zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 sa má vykladať vzhľadom na smernicu.

17 Podľa poslancov, ktorí podali návrh na tento súd, tento článok 15 ods. 2 nedovoľuje zákazníkovi vybrať si na pripájanie vlastných zariadení medzi prenosovou alebo distribučnou sústavou. Článok 20 smernice však výslovne nenariaďuje pripojenie zariadení zákazníka odoberajúceho elektrickú energiu do prenosovej sústavy a ani nezaväzuje pripojiť sa výlučne do distribučnej sústavy.

18 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že litovský parlament sa naopak domnieva, že členské štáty môžu slobodne rozhodovať o tom, aké predpisy o pripojení do elektrickej sústavy prijímú. Pred vnútroštátnym súdom bolo odkázané na list pána Piebalgsa z 21. decembra 2005, člena Komisie Európskych spoločenstiev zodpovedného za oblasť energetiky, v ktorom bolo upresnené, že smernica „nepožaduje, aby bolo zákazníkovi priznané právo voľne si zvoliť medzi pripojením sa k prenosovej sústave alebo k distribučnej sústave. Zákazník má právo byť pripojený k elektrickej sústave; o konkrétnej realizácii tohto práva má byť rozhodnuté podľa zásady subsidiarity“.

19 Vnútroštátny súd uvádza, že zo znenia článku 20 ods. 1 smernice vyplýva, že členské štáty majú povinnosť vytvoriť systém, ktorý zákazníkovi na ich žiadosť môže zaistiť prístup tak do prenosových, ako aj do distribučných sústav. Vnútroštátny súd však súčasne konštatuje, že otázky pripojenia do elektrických sústav sa majú vykladať s ohľadom na ustanovenia smernice, najmä článok 3 uvedenej smernice, ktorý sleduje sociálne ciele, a to dodávku univerzálnej služby, ochranu spotrebiteľov alebo ochranu životného prostredia. Zdá sa, že aj článok 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii v znení zákona č. IX-2307z 1. júla 2004 sleduje tieto ciele.

20 Za týchto podmienok Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má byť článok 20 smernice... vykladaný tak, že ukladá členským štátom povinnosť prijať právnu úpravu, na základe ktorej bude umožnené akejkoľvek tretej strane, pod podmienkou, že energetická sústava má ‚dostatočnú kapacitu‘, zvoliť si sústavu – prenosovú alebo distribučnú – do ktorej si praje byť pripojená a prevádzkovateľ tejto sústavy má povinnosť jej zaistiť prístup do sústavy?“

O prejudiciálnej otázke

21 Touto otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či článok 20 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že členské štáty musia prijať takú právnu úpravu, ktorá na jednej strane umožňuje akejkoľvek tretej strane vybrať si podľa vlastnej úvahy typ sústavy, prenosovej alebo distribučnej, do ktorej si želá mať prístup alebo byť pripojená, a na druhej strane zaväzuje prevádzkovateľa sústavy umožniť prístup do sústavy alebo pripojenie k sústave, ak prevádzkovateľ má dostatočnú kapacitu.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 22 Žalobcovia vo veci samej tvrdia, že článok 20 smernice zaväzuje členské štáty vytvoriť systém prístupu do sústav umožňujúci všetkým zákazníkom, ktorí o prístup žiadajú, prístup tak k prenosovým sústavám, ako aj distribučným sústavám. Jediná výnimka z tejto zásady je uvedená v druhom odseku tohto článku. Z definície pojmu „prenos“ obsiahnutej v článku 2 smernice vyplýva, že prenos elektrickej energie až k zákazníkovi môže byť priamy, bez použitia distribučnej sústavy.
- 23 Článok 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii v znení zákona č. IX-2307 z 1. júla 2004 neumožňuje zákazníkovi slobodne si zvoliť sústavu, do ktorej pripojí svoje zariadenia. Uvedené ustanovenie teda diskriminuje a je v rozpore s cieľmi smernice. Uvedená nemožnosť voľby zasahuje do práv spotrebiteľov.
- 24 Litovská a fínska vláda, ku ktorým sa počas pojednávania pripojila aj Komisia, tvrdia, že z hľadiska výkladu článku 20 smernice sa má rozlišovať medzi pojmami „prístup do sústavy“ a „pripojenie do sústavy“. Prístup do sústavy zahŕňa možnosť používať sústavu za zverejnenú tarifu. Pri pripojení do sústavy ide o fyzické spojenie so sústavou. Uvedený článok 20 obsahuje len povinnosti, ktoré musia splniť členské štáty na umožnenie slobodného prístupu tretích strán do prenosových a distribučných elektrických sústav, ale nerieši otázky pripojenia do týchto sústav.
- 25 Litovská vláda sa domnieva, že smernica v súvislosti s pripojením zákazníkov do sústav neukladá členským štátom nijakú povinnosť, s výnimkou univerzálnej služby uvedenej v článku 3 ods. 3 smernice.

- 26 Táto vláda potvrdzuje, že pripojením sa do elektrickej sústavy zákazník získava prístup do tejto sústavy. Vnútroštátna právna úprava, ktorá je sporná vo veci samej, mu teda zabezpečuje prístup do elektrických sústav a navyše garantuje dodržiavanie povinností služby vo verejnom záujme a dodávku univerzálnej služby uvedenej v článku 3 ods. 2 a 3 smernice.
- 27 V zvyšnej časti majú členské štáty možnosť slobodne stanoviť, že zákazníci sa prednostne pripájajú do distribučných sústav a subsidiárne sa pripájajú do prenosových sústav. Cieľom systému zavedeného vnútroštátnou právnou úpravou, spornou vo veci samej, predovšetkým bolo zabrániť tomu, aby sa veľkí zákazníci nepripájali priamo do prenosových sústav, čo by viedlo k tomu, že len malí zákazníci by znášali náklady spojené s distribučnými sústavami a tým by sa zvýšila cena elektrickej energie o 10 až 30 %. Navyše slobodný výber pripojenia do prenosovej sústavy by mohol negatívne ovplyvniť optimálny rozvoj sústav.
- 28 Podľa fínskej vlády pojem „tretie strany“ uvedený v článku 20 smernice označuje iného dodávateľa elektrickej energie než vertikálne integrovaný podnikateľský subjekt zabezpečujúci výrobu alebo dodávku elektrickej energie. Toto ustanovenie sa teda nevzťahuje na prístup zákazníkov do sústav.
- 29 Podľa talianskej vlády smernica nepriznáva zákazníkovi právo slobodne si vybrať podľa vlastného uváženia sústavu, do ktorej sa chce pripojiť. Zákazník sa musí najskôr prispôsobiť „systému prístupu“, ktorý zaviedla vnútroštátna právna úprava. Zákazník

teda má podmienené právo prístupu do systému. Ak by členské štáty mohli zaviazat' zákazníkov obrátiť sa najskôr na prevádzkovateľa distribučnej sústavy, bola by u zákazníka sloboda výberu obmedzená a existovalo by riziko diskriminačného uplatňovania pravidiel prístupu zo strany prevádzkovateľa distribučnej sústavy.

- 30 Podľa Komisie otázka pripojenia nemá priamy vplyv na liberalizáciu vnútorného trhu a bola ponechaná v právomoci členských štátov s výnimkou pripojenia najslabších zákazníkov, ktorým musia členské štáty poskytnúť podľa článku 3 ods. 3 smernice univerzálnu službu.

Odpoveď Súdneho dvora

- 31 Je dôležité pripomenúť, že cieľom smernice je zlepšiť fungovanie vnútorného trhu s elektrickou energiou. Podľa odôvodnenia č. 6 a 7 smernice nediskriminačný, transparentný a za spravodlivú cenu poskytnutý prístup do siete je potrebný na riadne fungovanie hospodárskej súťaže a má prvoradý význam pre dobudovanie vnútorného trhu s elektrickou energiou (pozri rozsudok z 22. mája 2008, citiworks, C-439/06, Zb. s. I-3913, body 38 a 40).
- 32 Odôvodnenie č. 4 smernice upresňuje, že úplne otvorený trh musí zákazníkovi umožniť slobodne si vybrať dodávateľa a tomuto dodávateľovi zase slobodne dodávať svoje výrobky svojim zákazníkom.
- 33 Súdny dvor z uvedeného vydedukoval, že aby si na jednej strane oprávnení zákazníci mohli slobodne vybrať dodávateľov, tí musia mať možnosť prístupu do prenosových a distribučných sústav, ktoré prenášajú elektrickú energiu až k zákazníkovi, a na druhej

strane, že slobodný prístup tretích strán do prenosových a distribučných sústav je jedno z významných opatrení, ktoré musia členské štáty realizovať, ak má byť dobudovaný vnútorný trh s elektrickou energiou (pozri rozsudok citiworks, už citovaný, body 43 a 44).

- 34 Na to, aby bolo možné odpovedať na položenú otázku, treba preskúmať rozsah pojmov „prístup do sústavy“ a „tretie strany“ v zmysle článku 20 smernice a určiť povinnosti, ktoré uvedený článok 20 ukladá členským štátom na zabezpečenie prístupu tretích strán do sústav.
- 35 Článok 20 ods. 1 smernice stanovuje, že členské štáty zabezpečia zavádzanie „systému prístupu tretích strán do prenosových a distribučných sústav na základe uverejnených taríf uplatniteľných u všetkých oprávnených zákazníkov“ a že tento systém sa „uplatňuje objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy [voči užívateľom sústavy — *neoficiálny preklad*]“.
- 36 V súvislosti s pojmom „prístup do sústavy“ treba najskôr preskúmať, či je nevyhnutné rozlišovať pojmy „prístup do sústavy“ a „pripojenie do sústavy“, ako tvrdí litovská a fínska vláda a počas pojednávania aj Komisia.
- 37 Z tohto hľadiska treba konštatovať rozdiel medzi niektorými jazykovými verziami smernice. Tak v prvej vete odseku 1 článku 20, ako aj v prvej vete odseku 2 tohto článku je vo viacerých jazykových verziách použité slovo „prístup“. To platí najmä pre verziu v španielčine („acceso“), nemčine („Zugang“), angličtine („access“), francúzštinu a taliančine („accesso“). Naopak, verzia smernice v litovskom jazyku používa v odseku 1 článku 20 slovo „prieiga“, ktoré sa prekladá do francúzštiny ako „accès“ (v slovenčine „prístup“), zatiaľ čo v odseku 2 tohto článku je použité slovo „prisijungti“ a uvedené slovo možno preložiť do francúzštiny ako „connecter“ alebo „raccorder“ (v slovenčine

„spojiť“ alebo „pripojiť“). Slovo „prisijungti“ je použité aj v odôvodnení č. 2 a č. 6 litovskej verzie smernice, hoci iné jazykové verzie používajú slovo „prístup“.

38 Podľa ustálenej judikatúry nemôže byť formulácia použitá v jednej z jazykových verzií ustanovenia Spoločenstva chápaná ako jediný základ na výklad tohto ustanovenia, alebo sa v tejto súvislosti považovať za ustanovenie, ktoré má prednosť pred inými jazykovými verziami. Takýto prístup by totiž nebol v súlade s požiadavkou jednotnosti pri uplatňovaní práva Spoločenstva (pozri rozsudky z 12. novembra 1998, *Institute of the Motor Industry*, C-149/97, Zb. s. I-7053, bod 16, a z 3. apríla 2008, *Endendijk*, C-187/07, Zb. s. I-2115, bod 23).

39 V prípade rozporu medzi rôznymi jazykovými verziami textu Spoločenstva sa má predmetné ustanovenie vykladať podľa všeobecnej štruktúry a účelu právneho predpisu, ktorého je súčasťou (rozsudky z 9. marca 2000, *EKW a Wein & Co*, C-437/97, Zb. s. I-1157, bod 42; z 1. apríla 2004, *Borgmann*, C-1/02, Zb. s. I-3219, bod 25, ako aj *Endendijk*, už citovaný, bod 24).

40 Treba konštatovať, že pojmy „prístup“ a „pripojenie“ obsiahnuté v smernici majú rôzne významy. Pojem „prístup“ sa spája s dodávkou elektrickej energie a zahŕňa predovšetkým kvalitu, pravidelnosť a náklady služby. Často sa používa v súvislosti so zabezpečením nediskriminačných taríf. Z odôvodnenia č. 2 a 13 smernice vyplýva, že prístup do sústavy na základe taríf uverejnených pred nadobudnutím ich platnosti zabezpečuje nediskriminačné prenosové a distribučné tarify, z odôvodnenia č. 6 tejto

smernice vyplýva, že tento prístup musí byť nediskriminačný, transparentný a za spravodlivú cenu, podľa odôvodnenia č. 15 smernice zásah regulačných úradov zabezpečuje nediskriminačný prístup do siete a podľa odôvodnenia č. 17 tejto smernice je nevyhnutné zaviesť nediskriminačné a náklady zohľadňujúce mechanizmy na vyrovnávanie nerovnováhy s cieľom zabezpečiť efektívny prístup na trh pre všetkých účastníkov na trhu.

- 41 Pojem „pripojenie“ sa skôr používa v technickej oblasti a týka sa fyzického spojenia so sústavou. Článok 5 smernice stanovuje, že členské štáty zabezpečia zadefinovanie kritérií technickej bezpečnosti a vypracovanie a uverejnenie technických pravidiel stanovujúcich minimálne technické konštrukčné a prevádzkové požiadavky pre pripájanie do sústavy výrobných zariadení, distribučných sústav, priamo pripojených zariadení zákazníkov, okruhových prepojení a priamych vedení. Aj článok 23 ods. 1 písm. c) smernice upresňuje, že regulačné úrady sú zodpovedné minimálne za zabezpečenie nediskriminačnej a efektívnej hospodárskej súťaže, najmä pokiaľ ide o čas, ktorý potrebujú prenosové a distribučné podniky na vykonanie pripojení. Tieto úrady podľa článku 23 ods. 2 písm. a) smernice musia súčasne stanoviť alebo schváliť metodiky používané na výpočet alebo stanovenie podmienok pripojenia do sústav. V tejto súvislosti, ako správne v bode 33 svojich návrhov uviedla generálna advokátka, tento článok 23 ods. 2 písm. a) používa v tej istej vete výrazy „prístup“ a „pripojenie“. Z toho vyplýva, že oba pojmy majú odlišný význam. Treba ešte spomenúť článok 3 ods. 3 smernice, ktorý upresňuje, že na zabezpečenie dodávky univerzálnej služby členské štáty môžu distribučným spoločnostiam uložiť povinnosť pripojiť zákazníkov do svojej siete.
- 42 Z uvedeného preskúmania ustanovení smernice vyplýva, ako už uviedla generálna advokátka v bodoch 34 a 36 jej návrhov, že prístup do sústavy sa chápe ako právo užívať elektrické sústavy a že pripojenie zodpovedá fyzickému spojeniu so sústavou. Článok 20 smernice upravuje podrobnejšie len povinnosti členských štátov týkajúce sa prístupu do sústav, ale nie pripojenia do sústav.
- 43 Keďže na jednej strane prenos a distribúcia nezahŕňajú dodávku elektrickej energie a na druhej strane oprávnení zákazníci musia mať možnosť slobodne si vybrať dodávateľov a dodávatelia musia mať možnosť prístupu do sústav, ako bolo uvedené v bode 33 tohto rozsudku, v dôsledku toho oprávnení zákazníci vykonávajú právo na prístup do sústav

prostredníctvom dodávateľa, ktorého si títo zákazníci musia mať možnosť slobodne vybrať. Táto sloboda výberu, ako uviedla generálna advokátka v bode 41 návrhov, práve zabezpečuje, že dodávateľ ich pripojí buď do prenosovej, alebo distribučnej sústavy.

44 Pokiaľ ide o pojem „tretie strany“, treba konštatovať, že znenie tohto článku 20 ods. 1 smernice upresňuje tento pojem aj pomocou použitia pojmu „užívateľ sústavy“, ktorý je definovaný v článku 2 bode 18 smernice a zahŕňa fyzické alebo právnické osoby, ktoré dodávajú prenosovej alebo distribučnej sústave, alebo ktorých tieto sústavy zasobujú. Zákazníci patria medzi tieto osoby.

45 Z uvedeného vyplýva, že zahrnutím užívateľov sústav do pôsobnosti článku 20 ods. 1 smernice majú aj oprávnení zákazníci právo na nediskriminačný prístup do sústav.

46 Jedným z cieľov smernice je slobodný prístup do sústavy, čo predstavuje, ako bolo uvedené v bode 33 tohto rozsudku, významné opatrenie na dobudovanie vnútorného trhu s elektrickou energiou a tento prístup do sústavy je založený na objektívnych, nediskriminačných a transparentných kritériách, a súčasne na tarifách uverejnených pred nadobudnutím ich platnosti a nie na tom, že uvedený prístup spočíva na voľnej úvahe.

47 Z uvedeného vyplýva, že členské štáty majú určitú mieru voľnej úvahy pre orientovanie užívateľov na jeden z typov sústavy za podmienky, že tak robia z nediskriminačných dôvodov a podľa objektívneho uváženia. Užívatelia sústav teda majú právo na prístup do

elektrickej sústavy, ale členské štáty môžu rozhodnúť, že pripojenie sa uskutoční do jedného z typov sústavy. Treba však preskúmať, či kritériá uplatňované členskými štátmi sú objektívne a nediskriminačné.

48 Z tohto dôvodu snaha zabrániť tomu, aby sa veľkí zákazníci pripojili priamo do prenosových sústav, čo by malo za následok znášanie nákladov súvisiacich s distribučnými sústavami len malými zákazníkmi a viedlo by k zvýšeniu ceny elektrickej energie, môže odôvodniť povinnosť prednostného pripojenia do distribučnej sústavy. Je však úlohou vnútroštátneho súdu preskúmať, či tieto dôvody sú skutočnými dôvodmi a či spočívajú na objektívnych a nediskriminačných kritériách.

49 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že na položenú prejudiciálnu otázku treba odpovedať, že článok 20 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že stanovuje len povinnosti členských štátov týkajúce sa prístupu a nie pripojenia tretích strán do prenosových a distribučných elektrických sústav a že nestanovuje, že systém prístupu do sústav, ktorý sú členské štáty povinné zaviesť, by mal oprávnenému zákazníkovi umožniť vybrať si podľa vlastnej úvahy typ sústavy, do ktorej si želá byť pripojený. Tento článok 20 sa má súčasne vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že zariadenia oprávneného zákazníka môžu byť pripojené do prenosovej sústavy len vtedy, ak prevádzkovateľ distribučnej sústavy z dôvodu požadovaných technických alebo prevádzkových podmienok zamietne pripojiť do svojej sústavy zariadenia oprávneného zákazníka nachádzajúce sa na zásobovacom území vymedzenom v jeho licencií. Je však úlohou vnútroštátneho súdu preskúmať, či zavedenie a uplatňovanie tohto systému sa medzi užívateľmi sústavy uskutočňuje podľa objektívnych a nediskriminačných kritérií.

O trovách

50 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnyim dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu

v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 20 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES sa má vykladať v tom zmysle, že stanovuje len povinnosti členských štátov týkajúce sa prístupu a nie pripojenia tretích strán do prenosových a distribučných elektrických sústav a že nestanovuje, že systém prístupu do sústav, ktorý sú členské štáty povinné zaviesť, by mal oprávnenému zákazníkovi umožniť vybrať si podľa vlastnej úvahy typ sústavy, do ktorej si želá byť pripojený.

Tento článok 20 sa má súčasne vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že zariadenia oprávneného zákazníka môžu byť pripojené do prenosovej sústavy len vtedy, ak prevádzkovateľ distribučnej sústavy z dôvodu požadovaných technických alebo prevádzkových podmienok zamietne pripojiť do svojej sústavy zariadenia oprávneného zákazníka nachádzajúce sa na zásobovacom území vymedzenom v jeho licencií. Je však úlohou vnútroštátneho súdu preskúmať, či zavedenie a uplatňovanie tohto systému sa medzi užívateľmi sústavy uskutočňuje podľa objektívnych a nediskriminačných kritérií.

Podpisy